

1. *Lissochroa Argostola* (και οι άλλες αναφορές)

Προσεγγίζοντας τη καταγωγή του ονόματος του Αργοστολίου, κάναμε την εναλλακτική υπόθεση ότι το όνομα δόθηκε κατά τα τελευταία χρόνια του ύστερου μεσαίωνα ή τα πρώτα χρόνια της νεωτερικότητας. Με δεδομένη μάλιστα τη κυριαρχία των Λατίνων, το όνομα θα εκφέρονταν σαν μία λατινική διατύπωση των δύο ελληνικών λέξεων από τις οποίες πέρα κάθε αμφιβολίας αποτελείται, δηλαδή *Argo* (Άργος ή Αργός) και *Stola* (στολή, στόλισμα). Αν λοιπόν είχε συμβεί αυτό, η λέξη θα έπρεπε να έχει καταγραφεί. Πράξαμε λοιπόν το αυτονόητο. Γκουγκλάραμε τη λέξη *Argostola* και πραγματικά πήραμε ένα πλήθος αποτελεσμάτων που ταξινομήσαμε σε τρεις κατηγορίες.

Η πρώτη και μεγαλύτερη είναι αυτή της *Lissochroa* (που σημαίνει: με κορμό στα χρώματα της μέλισσας) *Argostola* (με φτερά λευκά από το αργός = λευκός). Πρόκειται για μια νυχτοπεταλούδα της οικογένειας των λεπιδόπτερων, από την αυστραλιανή πανίδα που θα ταξινομήσει με αυτό το όνομα ο Turner, άγγλος γιατρός και ερασιτέχνης, αλλά δεινός, εντομολόγος¹. Ο ίδιος δίνει εξηγήσεις για το *argostola*, μία στα αγγλικά και μία στα ελληνικά! *White-robbbed, who is in white robe* και για τα ελληνικά: αργοστολος, χωρίς τόνο. Ωστόσο, επειδή η τονιζόμενη λέξη στη σύνθεση αυτή είναι το επίθετο λευκός, είναι προφανές ότι ο τόνος ανεβαίνει στη προπαραλήγουσα. Άρα αργόστολος. Το πρόβλημα είναι ότι η λέξη δεν υπάρχει στα ελληνικά και φαίνεται να είναι κατασκευή του Turner ή της Εντομολογικής Εταιρείας που για την περίπτωση εκτός από τα λατινικά θα επιστράτευαν και τα αρχαία ελληνικά. Η μόνη λέξη που μπορούμε να συσχετίσουμε με τον αργόστολο του Turner είναι η λέξη αργοστόλιστος με το ίδιο νόημα του λευκοντυμένου ή λαμπροντυμένου που εμφανίζεται στα διηγήματα του Παπαδιαμάντη (π.χ. Αλιβάνιστος) αλλά και στην Οδύσεια του Καζαντζάκη.

Η άλλη κατηγορία αποτελεσμάτων ήταν αυτή των χαρτών, εφημερίδων και περιηγητών του 19^{ου} αιώνα που αναφέρουν το Αγοστόλι σαν *Argostola*. Τέτοια είναι, η συλλογή παλαιότερων χαρτών του πανεπιστημίου του Missouri (Antiquarian Maps Collection 1603-1863)². Στην ενότητα *central Europe* (1853) εμφανίζονται δίπλα από το χάρτη επεξηγήσεις με τις χώρες, *Greece, Ionian Islands (Greece)* και λίγο πιο κάτω αναφέρονται οι πόλεις του χάρτη όπου διαβάζουμε: *Zante, Lixuri (Lixouri) Argostola, and Corfu*. Βεβαίως με την ίδια ορθογραφία αναφέρονται τα ονόματα των πόλεων και επί του χάρτη. Επίσης, από την ηλεκτρονική βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας³ διαβάζουμε τις ταξιδιωτικές εντυπώσεις ανώνυμου περιηγητή κατά το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα με τίτλο: *From my journal, during a residence in the Mediterranean*, ή επιλογές από την περιήγησή μου κατά τη διάρκεια της παραμονής στη Μεσόγειο. Στη σελίδα 48 του βιβλίου ο συγγραφέας αρχίζει την περιήγησή του στα Ιόνια και στη σελίδα 50 περιγράφει ως μίζερα χωριά(!) την *Lixura* και *Argostola*. Το βιβλίο εκδίδεται το 1836 στο Λονδίνο, εικοσιπέντε σχεδόν χρόνια μετά την εμπειρία του συγγραφέα, όπως προκύπτει από τα γραφόμενά του. Μία άλλη αναφορά με καταγραφή της πόλης ως *Argostola* είναι το ρεπορτάζ σουηδικής εφημερίδας⁴ κατά τις πρώτες μέρες της ελληνικής επανάστασης με

1. Ο Alfred Jefferis Turner γεννήθηκε το 1861 στην Καντώνα της Κίνας και σπούδασε γιατρός στο Λονδίνο. Το 1888 θα μετακομίσει στην Αυστραλία και την πόλη Brisbane όπου μαζί με την παιδιατρική που ασκεί με μεγάλη επιτυχία, ασχολείται και με την εντομολογία. Το 1923 θα ταξινομήσει το λεπιδόπτερο που ονομάζει *Lissochroa Argostola*. Πέθανε στο Brisbane το 1947.
2. [https://dl.mospace.umsystem.edu/mu/node/2Antiquarian%20Maps%20Collection%20\(1603-1863\)%20%20MU%20Digital%20Library,%20University%20of%20Missouri.html](https://dl.mospace.umsystem.edu/mu/node/2Antiquarian%20Maps%20Collection%20(1603-1863)%20%20MU%20Digital%20Library,%20University%20of%20Missouri.html)
3. <https://archive.org/details/selectionsfrommy00londrich?q=ARGOSTOLA>
4. http://magasin.kb.se:8080/searchinterface/page.jsp?issue_id=kb:331092&sequence_number=3&recordNumber=&totalRecordNumber
Ηλεκτρονικό αρχείο εθνικής βιβλιοθήκης της Σουηδίας για την εφημερίδα *Post-orch Inrikes Tidnigar*, φύλλο της 23/07/1821, σελίδα 3.

ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

ημερομηνία έκδοσης την 23/07/1821 όπου αναφέρεται στα γεγονότα της Πάτρας: Στις 3 Απριλίου 1821 οι Τούρκοι υπό τον Γιουσούφ Σέρλετζη θα λύσουν την πολιορκία του Κάστρου των Πατρών από τους Έλληνες και θα προβούν σε άγριες σφαγές σε βάρος των τελευταίων. Και τότε η σωτηρία θα' ρθει από την Argostola της Cephallonia, εννοώντας προφανώς τους πρόσφυγες που βρήκαν καταφύγιο στο Αργοστόλι. Τέλος, η τρίτη και πολύ ενδιαφέρουσα κατηγορία αφορά σύγχρονες αναφορές από τουριστικά sites και οδηγούς που προέρχονται από βορειοευρωπαϊκές χώρες όπως είναι η Πολωνία, Εσθονία, η Σουηδία αλλά και η Γαλλία και η Σερβία.

Με αυτές τις αναφορές δεδομένες μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το όνομα Argostola υπήρξε και η χρήση του έγινε κυρίως στις βορειότερες χώρες τις Ευρώπης, εκεί που έφταναν οι Βενετοί έμποροι με προϊόντα από την Argostola. Δεν είχαν όμως τη συχνότητα της επικοινωνίας για να γίνει γνωστό ότι υπάρχει προσαρμογή του ονόματος σε Αργοστόλι, αποδεκτή από όλους και κάπως έτσι παγιώθηκε για αυτούς η πρώτη εκδοχή του ονόματος.

2. Από την Argostola, στο Αργοστόλι (Το στολίδι του ουρανού)

Θα μπορούσαμε μέχρι εδώ να ήμασταν ικανοποιημένοι και να συμπεραίναμε ότι από την σύνθεση των λέξεων Argos + Stola προέκυψε το Αργοστόλι, δια της παραφθοράς ή καλύτερα της προσαρμογής στην ελληνική. Άλλωστε, η λέξη Argostola συντίθεται από δυο ελληνικές, δάνειες προς τη λατινική γλώσσα λέξεις, έτσι που βάσιμα μπορούμε να πούμε ότι η λέξη Argostola και τελικά Αργοστόλι, είναι η προσαρμογή, δηλαδή το υποκοριστικό μιας αντιδάνειας λέξης.

2

Ωστόσο, υπήρχε κάτι που συνέχιζε ακόμη να μας βασανίζει.

Η σύνθεση των λέξεων θα ήταν Argo και Stola αλλά δεν πρέπει να είχε το νόημα του λευκοντυμένου που αποδίδει ο Turner με τον αργόστολο και αυτό γιατί αντίθετα με τη πόλη του Άργους, η λευκή και εδώ μετά το θερισμό πεδιάδα της Κρανιάς, δεν είναι κυρίαρχη στο τοπίο, που θα ονομαστεί Αργοστόλι. Εξ' άλλου, η σύνθεση θα πρέπει να ήταν μια λέξη που τονιζόταν στην παραλήγουσα και όχι στη προπαραλήγουσα για να προκύψει το τελικό αποτέλεσμα Αργοστόλι ως παροξύτονη λέξη. Υπενθυμίζουμε ότι στην Argostola του Turner, η τονιζόμενη λέξη ήταν το αργός, δηλαδή το λευκό στοιχείο της εμφάνισης.

Επίσης, η λέξη δύσκολα θα είχε αρχαία ελληνική προέλευση δεδομένου ότι η ευρύτερη τοποθεσία έφερε όνομα κατά την αρχαιότητα: Κράνη⁵. Και τα υπολείμματα των τειχών της αρχαίας Πόλης βρίσκονταν εκεί για να το θυμίζουν⁶.

Φαίνεται μάλιστα ότι η δύναμη της πόλης με τα τείχη της, την πεδιάδα να τρέφει τον πληθυσμό της και το λιμάνι με το ναύσταθμο, δεν εκφράστηκε με τη λέξη άργος = πεδιάδα, αλλά με τη λέξη Κραναή/Κράνη = Κραταιά. Και αυτό γιατί ήταν πολύ περισσότερο από μια πεδιάδα. Για την έκταση της Κράνης κάνει ένα έμμεσο σχόλιο ο Στράβωνας το οποίο παραθέτει ο Παρτς, σελ. 94 «πλησίον δ' εισί των στενών εν κόλπω Κράνιοι τε και Παλείς.»

5. Μετά την ένωση με την Ελλάδα των Ιονίων και συγκεκριμένα την 17^η Δεκεμβρίου 1864, θα ιδρυθεί ο δήμος Κρανίων που θα περιλαμβάνει το Αργοστόλι, γεγονός που αποτελεί επιβεβαίωση της προϋπαρξης του ονόματος της Κράνης για το χώρο. Μερικά χρόνια αργότερα, προς το τέλος του 19^{ου} αιώνα, όταν ο δήμος θα μετονομαστεί σε δήμο Αργοστολίου, μερίδα δημοτών θα διαμαρτυρηθεί για την αλλαγή, όπως αναφέρει ο Παρτς.

6. Κράνη, από το κραναός που σημαίνει τραχύς, ισχυρός εξού και κραταιός και κράτος αλλά και κράνος. Στο σημείο, έχει διαμορφωθεί αρχαιολογικός χώρος από την ΛΕ' εφορεία κλασικών προϊστορικών αρχαιοτήτων.

ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

Ακόμη η ονομασία Porto d' Arsenale (το λιμάνι του ναυστάθμου) η οποία εμφανίζεται κατά τον Μεσαίωνα για το χώρο, εικάζεται βάσιμα ότι οφείλεται στα ερείπια του αρχαίου ναύσταθμου της Κράνης. Επίσης, η τοποθεσία που ο Παρτς περιγράφει ως χερσόνησο του Αργοστολιού, στα τέλη του 19^{ου} αιώνα στη μονογραφία του Κεφαλληνία και Ιθάκη, ήταν γνωστή στο Λατινικό κόσμο σαν: Teneo della scala di Cefalonia. Δηλαδή μια περιγραφική προσέγγιση του τοπωνυμίου που θα μπορούσε να αποδοθεί σε ελεύθερη μετάφραση: Όντας στην προκυμαία της Κεφαλονιάς. Υπήρχε μάλιστα και άλλη μια περιγραφική προσέγγιση: "Pentespitia". Γιατί τόσο φαίνεται ότι θα ήταν τα σπίτια στη χερσόνησο περί τα τέλη του 15^{ου} αιώνα!

Προϊόντως του χρόνου, ήμασταν όλο και πιο βέβαιοι ότι το όνομα έδωσαν οι Βενετοί. Οι πρώτοι εκείνοι Πατρίκιοι μαζί με τις ακολουθίες τους στα τέλη του 15^{ου} και τις αρχές του 16^{ου} αιώνα, προσπαθούν να στερεώσουν τη Βενετική εξουσία στο νησί, και βέβαια εντυπωσιάζονται από την ομορφιά των τοπίων.

Στη Βενετική διάλεκτο Argo⁷ σημαίνει σε δοξαστικό τόνο Ουρανός. Stola, μια λέξη που υπάρχει στα Λατινικά και στα Ιταλικά, στη Βενετική επίσης διάλεκτο⁸ έχει σαν πρώτη σημασία όχι μόνο το Ιερατικό ένδυμα, τα άμφια, αλλά ειδικότερα το πετραχήλι (επιτραχήλιο). Με λίγα λόγια, ο λαμπρός ουρανός στολισμένος στη βάση του θόλου του από τη χλωρίδα της λοφοσειράς του Αγίου Αθανασίου και των υπωρειών του και βέβαια της απέναντι ακτής που οι πτυχώσεις της κλιμακώνονται και φτάνουν ως τον Αίνο. Δηλαδή το Πετραχήλι, όπου στο τράχηλο βρίσκεται το Βενετικό φρούριο / κάστρο του Αγίου Γεωργίου!

3

Αυτή ήταν η εικόνα που είδαν Οι Βενετοί πατρίκιοι και τους ενέπνευσε, για να βαφτίσουν το τόπο Argostola, δηλαδή το στόλισμα του ουρανού. Για αυτό και η τονιζόμενη λέξη είναι η stola, το στόλισμα. Το όνομα θα μεταδιδόταν στο Borgo (το προάστιο του Κάστρου) και σύντομα θα προσαρμοζόταν από τους απλούς και λαϊκούς ανθρώπους σε μια οικεία και ακουστικά ελληνική λέξη, δηλαδή: Αργοστόλι⁹.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να επισημάνουμε και μια άλλη λέξη με «βίο παράλληλο». Πρόκειται για την επίσης Ιταλικής καταγωγής λέξη Πιστόλα¹⁰ (Pistola) που και αυτή θα υποκοριστεί σε πιστόλι¹¹ ακριβώς όπως το Αργοστόλι προήλθε από το Argostola.

Και ίσως δεν είναι εντελώς τυχαίο το ποίημα του Νίκου Γκάτσου « Ο Τζόννης ο Μπόγιας» με το στίχο: «αγόρασα πιστόλι από παλιό φονιά/ και πήγα στ' Αργοστόλι και τη Κεφαλονιά» που θα μελοποιήσει ο Μάνος Χατζιδάκις το 1965¹². Οι δύο αυτές λέξεις ,θα κάνουν ρίμα έχοντας την ίδια κατάληξη και τονικότητα. Λίγο αργότερα, στα 1972, ο Λουκιανός Κηλαηδόνης θα μελοποιήσει τους στίχους του Ν.Γκάτσου που επιμένει στη ρίμα Αργοστόλι – πιστόλι. Αυτή τη φορά μάλιστα θα γίνει μεγάλη επιτυχία.

7. G. Boerio, Dizionario del dialetto Veneziano, σελ. 42

8. Όπως παραπάνω, σελ. 705

9. Για την ερμηνεία δεύτερου συνθετικού της λέξης στόλι – στόλιον και ότι αυτό οφείλεται στο γεωγραφικό ανάγλυφο, επιχειρηματολογεί ο Πέτρος Πετράτος σε άρθρα δημοσιευμένα στον Κεφαλονίτικο τύπο. Αφίσταται όμως όσο αφορά το πρώτο συνθετικό άργος- που αποδίδει στην έννοια του πεδίου = άργος, ενώ θεωρεί την όλη λέξη Αργοστόλιον, αρχαιοελληνική.

10. Η λέξη Pistola είναι και αυτή του 16^{ου} αιώνα και υπάρχουν δύο εκδοχές για την προέλευση της: η πρώτη είναι η Ιταλική πόλη Pistoia από την περιφέρεια της Τοσκάνης, όπου και θεωρείται ότι κατασκευάστηκαν τα πρώτα πιστόλια τον 16^ο αιώνα, και η δεύτερη, είναι αυτή που θεωρεί την προέλευση από την Τσέχικη λέξη του μεσαίωνα Pistol, όπου και αυτή προέρχεται από το όνομα πυροβόλου. Να προσθέσουμε και την δική μας εκδοχή: από την λατινική λέξη ops, is που σημαίνει δύναμη (στρατιωτική) και την ήδη γνωστή μας Stola. Δηλαδή, opis + stola = Pistola. Εδώ η Stola έχει το νόημα της κάνης και της δύναμης που αυτή κρύβει, και κατά λέξη σημαίνει: η στολή (κάνη) της δύναμης.

11. Βλέπε Γ. Μπαμπινιώτης Λεξικό Νέας Ελληνικής γλώσσας, λήμμα πιστόλι. Το ίδιο συμβαίνει και με τη λέξη βαρέλι που επίσης προέρχεται από την Ιταλική λέξη Barella.

12. Ο δίσκος με 12 τραγούδια έχει τίτλο Μυθολογία και ερμήνευσε ο Γιώργος Ρωμανός.

ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

Είναι όμως λογικό να αναρωτηθεί κανείς πως κατάληξε στη Βενετική διάλεκτο το Argo να σημαίνει τον καθαρό ουρανό

Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι οι Βενετοί υπερηφανεύονταν για την καταγωγή τους από την Μικρά Ασία και μάλιστα την αρχαία Παφλαγονία με τις αρχαίες πόλεις Ενετή και Αμισό και την μετέπειτα εκεί αποικία των Μιλησίων οι οποίοι και θα ιδρύσουν αργότερα τη Σινώπη.

Φυσικό ήταν λοιπόν να γνωρίζουν την αρχαία ελληνική μυθολογία και το μυθικό τέρας Άργο Πανόπτη, το γιό του Ινάχου, ιδρυτή της πόλης του Άργους, που η Ήρα επιστράτευσε για να φυλάει, ως Πανόπτης, με εκατό μάτια σε όλο του το σώμα – την Ιώ και να αποτρέπει την συνεύρεση της με το Δία.

Τελικά, λέει ο μύθος, ο Άργος θα δολοφονηθεί από τον Ερμή που έστειλε ο Δίας, εξού και Αργειφόντης, δηλαδή ο φονιάς του Άργου, ενώ η Ιώ μεταμορφωμένη σε αγελάδα και κυνηγημένη από τον Οίστρο, τη μύγα που έστειλε η ζηλόφθονη Ήρα, θα ξεκινήσει μεγάλο ταξίδι και μεταξύ των άλλων θα περάσει από τον Βόσπορο (βοός Πόρος) που θα του δώσει και το όνομα του¹³.

Ο Άργος Πανόπτης είναι γνωστό ότι ταυτίζεται με τον Ουρανό για την ικανότητα να βλέπει τα πάντα, όπως ο Ουρανός. Καταλήγουμε λοιπόν ότι πρόκειται για μετωνυμία του Ουρανού με μυθολογική αναφορά¹⁴. Αντί Ουρανός, Argo.

Από κει και πέρα, ο δρόμος για το όνομα ήταν εύκολος και γρήγορος. Όλες οι αναφορές σε έγγραφα Βενετών, Άγγλων, περιηγητών, χαρτών, θα αναφέρουν την πόλη ως Argostoli. Εκτός κάποιων περιπτώσεων που αναφέρεται ως Argostola και ενισχύει την άποψη που διατυπώνουμε ότι η τοποθεσία αρχικά είχε ονομαστεί από τους Βενετούς Argostola. Σε αυτές τις περιπτώσεις έχουμε ήδη αναφερθεί με λεπτομέρειες.

Η λέξη «Αργοστόλιον» προήλθε από το Αργοστόλι και όχι το αντίθετο. Πρόκειται για μία προσαρμογή στο γλωσσικό μόρφωμα που αργότερα έγινε γνωστό ως καθαρεύουσα. Είναι τώρα βέβαιο, ότι οι τυπικοί σ' αυτά τα θέματα Άγγλοι, ποτέ δεν θα έγραφαν στα επίσημα έγγραφα τους την πόλη Argostoli¹⁵ αλλά, κατά το επίσημο όνομα της Argostolion, αν βέβαια ήταν αυτό. Το ίδιο ισχύει και για τα βενετικά αρχεία. Στα τελευταία, μόνο κατά το δεύτερο μισό του 18^{ου} αιώνα όταν και πλησιάζει το τέλος της Γαληνοτάτης, εμφανίζεται το Argostolion, δεχόμενοι προφανώς τις ντόπιες αριστοκρατικές επιρροές.

Είναι επίσης σημαντική η παρατήρηση του Ι. Παρτς ότι το όνομα Αργοστόλι προϋπήρξε της πολίχνης¹⁶, όπως σημαντική είναι και η παρατήρηση του Γεράσιμου Γαλανού: «τελικά το Αργοστόλι ανιχνεύεται σε παλιά έγγραφα της Ενετοκρατίας και σε ελάχιστες περιπτώσεις αναφέρεται παραλλαγμένο.»¹⁷ Έχουμε δηλαδή αρχικά, ονοματοδοσία περιοχής και όχι πόλης.

Σύμφωνα με τα ιστορικά δεδομένα, τα Χριστούγεννα του 1500 ο ενωμένος στόλος Ισπανών και Βενετών, υπό τον Gonzalo de Cordoba θα ανακαταλάβει¹⁸ το φρούριο του Αγ. Γεωργίου από τους Τούρκους ως ένα προανάκρουσμα της ναυμαχίας της Ναυπάκτου του 1571 (όπου ο ενωμένος Χριστιανικός στόλος θα καταναυμαχήσει τους Τούρκους) και θα θέσει τη βάση μιας νέας κυριαρχίας των Βενετών στα Ιόνια μαζί με την Ιθάκη, Ζάκυνθο και λίγο αργότερα τη Λευκάδα¹⁹.

13. «Ποια είναι η χώρα; Ποιο έθνος είναι; Ποιόν πως βλέπω να πω; / μ' αυτά τα πέτρινα χαλινάρια να παραδέρνει; / Για ποιο σφάλμα σου αφανίζεσαι; / Πες μου σε ποιο μέρος/ της γης η δύστυχη έχω περιπλανηθεί./ Α, α, ε ε! / Πάλι με τσιμπά τη δύστυχη κάποιος οίστρος/ Είναι το φάντασμα του γεννημένου απ' τη γη Άργου. Βοήθα με γη! / Φοβάμαι βλέποντας το βοσκό με τα μύρια μάτια.» Αισχύλου, Προμηθέας δεσμώτης, στ. 561-568, μετάφραση: Θ.Γ. Μαυρόπουλος, εκδόσεις Ζήτρος.

14. Παράβαλε και Ελληνική Μυθολογία Εκδοτικής Αθηνών: Ο Δίας πατέρας ηρώων : «και η Ιώ έχει φύλακα τον Άργο το Πανόπτη, δηλαδή τον Πανόπτη Δία, νοούμενο ως ουρανό», τόμος 2^{ος}, σελ. 85.

15. Δες, στο History of the British Colonies in five volumes. Possessions in Europe. Τόμος 5, James Cochrane and Co, London 1835. Πηγή: Google βιβλία

16. Ο Πάρτς ισχυρίζεται ότι το όνομα Αργοστόλι έχει μεσαιωνική προέλευση χωρίς να διευκρινίζει αν πρόκειται για τον πρώιμο ή ύστερο Μεσαίωνα, δεδομένου ότι ο τελευταίος διάρκεσε συμβατικά έως το 1500.

17. Άρθρο δημοσιευμένο στον ιστότοπο <https://www.kefalonitis.com>, την 24/03/2010.

18. Η Κεφαλονιά ήταν επίσης στη Βενετική κατοχή για μικρό χρονικό διάστημα μεταξύ του 1483 και 1485.

19. Η Κέρκυρα είναι ήδη στην Βενετική κυριαρχία από το 1386.

ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

Μετά τις απώλειες του Stato da Mar στη Μεσόγειο²⁰, οι Βενετοί είναι αποφασισμένοι να διατηρήσουν τις νέες κτήσεις κατά τρόπο μόνιμο και σταθερό²¹. Θα στείλουν λοιπόν αποφασισμένους διοικητές από το σώμα των πατρικίων.

Οι πατρικίοι (patrizi) έχουν ιδιαίτερη μόρφωση τόσο λατινικής όσο και ελληνικής παιδείας. Είναι απόφοιτοι κυρίως του Πανεπιστημίου της Πάδουας, του πλέον φημισμένου για τις γνώσεις αλλά και την προοδευτικότητα (διδάσκει τον αριστοτελισμό) έναντι μάλιστα των Ιησουιτών που διεκδικούσαν με την παπική βοήθεια, να μονοπωλήσουν τη γνώση και να επιβάλουν τον Ιησουιτισμό. Κάποιοι ή μάλλον κάποιοι από αυτούς τους μορφωμένους αξιωματούχους²² του «θαλάσσιου κράτους» θα δώσουν το όνομα Argostola συνθέτοντάς το, από την εικόνα. Το όνομα, θα γίνει ευρύτερα αποδεκτό αφού όμως πρώτα υποκορίζεται σε Αργοστόλι για να είναι εύχρηστο αλλά και εύηχο στην καθημερινότητα των ντόπιων, δηλαδή των Ελλήνων που προσπαθούν να διατηρήσουν την γλωσσική τους ταυτότητα ισορροπώντας μεταξύ των λατινικών ή πρωτοϊταλικών, του ιδιώματος της Βενετίας και της βυζαντινής γλώσσας του ύστερου Μεσαίωνα.

Γρήγορα το Αργοστόλι βρίσκει το δρόμο, και όσο θα υποχωρεί ο φόβος των πειρατών, τόσο ή θα αναπτύσσεται σε πείσμα κάποιων αντιρρησιών της αριστοκρατίας του Borgo (πόλη, προάστιο έξω από τα τείχη). Τον λόγο πλέον θα έχει η αναδυόμενη τάξη των εμπόρων, караβοκύρηδων και βιοτεχνών.

Το μεγάλο όπλο όμως αυτής της αναδυόμενης νέας τάξης-της αστικής τάξης- θα λέγεται σταφίδα²³. Παρά τους σκληρούς νόμους της κυριάρχου Δημοκρατίας σύμφωνα με τους οποίους κανένα φορτίο εμπορευμάτων δεν θα εξάγονταν στην Ευρώπη (Αγγλία, Ολλανδία, κτλ) χωρίς να περάσει από την Βενετία για να φορολογηθεί και έχοντας αποφύγει τον ειδικό φόρο για την σταφίδα με το όνομα nuona imposta (φόρος επί της σταφίδας που επιβαλλόταν στους ξένους), τα «λαθρεμπορικά» πλοία φορτωμένα στο Αργοστόλι (αλλά και Argostola) θα αναχωρούν με προορισμό τα λιμάνια της Βόρειας Ευρώπης²⁴.

20. Κατά Το τέλος του δεύτερου Βενετοτουρκικού πολέμου 1499-1503, είχαν απολεσθεί σημαντικά εδάφη όπως η Μεθώνη, η Κορώνη και η Ναύπακτος.
21. «Η στάση της Βενετίας απέναντι στους υπηκόους και στις δραστηριότητές τους έγινε σταδιακά περισσότερο προσηνής, ιδιαίτερα μετά το τέλος των πολέμων που ακολουθούσαν από τη συρρίκνωση των εδαφών της σε όφελος των Οθωμανών. Οι Βενετοί έδειχναν να αντιμετωπίζουν πλέον τις κτήσεις τους όχι τόσο ως εμπορικούς σταθμούς, αλλά ως τμήμα του οργανικού τους κράτους που, πέρα από την Οθωμανική απειλή, είχε και εσωτερικά προβλήματα.» Γ. Παγκράτης, σελ 95.
22. Στο βιβλίο της Σταματούλας Ζαπάντη «Κεφαλλονιά 1500-1571» όπου αναφέρονται οι προβλεπτές Κεφαλονιάς 1500-1571, γίνεται μνεία για τους πρώτους ικανούς πατρικίους, όπως ο Salamon Alvise (1501-1503) που συμμετείχε στην εκπόρθηση του Κάστρου από τους Τούρκους, του διαδόχου του Marcello Nicolo (1503-1506) που οι αναφορές του «είναι αξιόλογες πηγές πληροφοριών για αυτά τα χρόνια», και του Foscolo Pietro (1505-1507 και 1517-1519) που η δυτήλη θητεία του, πράγμα σπάνιο, για την ίδια θέση δείχνει «επιτυχημένη πρώτη θητεία του».
23. Η Ανδρονίκη Διαλέτη (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας) στο Κεφάλαιο 4 της κοινής μελέτης για τη Βενετία (Ανδρονίκη Διαλέτη – Γιώργος Πλακωτός) με τίτλο: «Από την εμπορική ηγεμονία στην πρωτοεκβιομηχάνιση, παραθέτει σε δική της μετάφραση αποσπάσματα της Maria Fusaro σχετικά με το λαθρεμπόριο στα Ιόνια νησιά στα χρόνια της Βενετοκρατίας με αναφορές στο Αργοστόλι για τα έτη 1603 και 1639: «Αναφερόμενος στο Αργοστόλι της Κεφαλονιάς, ο προβλεπτής Nicolò Bragadin αποτυπώνει με χαρακτηριστικό τρόπο την ανησυχία των αρχών για την απώλεια ελέγχου του λιμένος (1603): [...] έχει καταλήξει κρησφύγετο όλων των παράνομων σκαφών, ιδιαίτερα των Άγγλων, οι οποίοι αφού πλιατσικολογήσουν έρχονται εδώ για να μοιράσουν τη λεία τους και πιθανότατα (παρόλο που αυτό δεν μπορούμε να το γνωρίζουμε μετά βεβαιότητας) να την πουλήσουν [...] και όχι μόνο όταν είναι επτά, οκτώ, ή δέκα τέτοια πλοία, όπως συμβαίνει συχνά, αλλά ακόμη και όταν είναι μόνο δύο, κατορθώνουν να γίνουν οι κύριοι του λιμανιού και τολμούν ακόμη και να ρυμουλκούν άλλα σκάφη έξω από το λιμάνι και να τα λεηλατούν, έτσι ώστε κανείς να μην μπορεί να είναι ασφαλής. Σε αυτά θα πρέπει να προσθέσω ότι απολαμβάνουν τη στήριξη του ντόπιου πληθυσμού, ο οποίος υπολείπεται αυτοσυγκράτησης και ευπρέπειας και εμπορεύεται με όλα αυτά τα πλοία ενάντια στον νόμο (Fusaro, 2015:133)» ~ «Το λαθρεμπόριο σταφίδας αποτέλεσε υπολογίσιμη πηγή πλουτισμού για τους ντόπιους, οι οποίοι ασφαλώς δεν ήταν διατεθειμένοι να συμμορφωθούν με τις βενετικές εντολές. Το 1639 διαβάζουμε σε μια αγγλική αναφορά η οποία, παρά την όποια υπερβολή, είναι ενδεικτική της νέας πραγματικότητας: [...] οι άνθρωποι έχουν πλουτίσει τόσο μέσω του αγγλικού λαθρεμπορίου, που έχουν κατασκευάσει σπουδαία και ευγενή οικοδομήματα, όπως αυτά που βλέπει κανείς στη Βενετία, ιδίως στην Κεφαλονιά, στο κεντρικό λιμάνι που λέγεται Αργοστόλι, μέσα σε λίγα χρόνια έχουν ξοδέψει στην κατασκευή κτιρίων πάνω από μισό εκατομμύριο χρυσά δουκάτα πέρα από τα μέγαρα που έχουν κτίσει στην πρωτεύουσά και τα υπόλοιπα χωριά. Πλέον και εδώ οι άρχοντες ντύνονται όπως οι σπουδαίοι ευγενείς της Ιταλίας, με μεταξωτά και κάπες και βελούδινα πέπλα πάνω στα μάλλινα καπέλα τους [...] μέσα στα γουναρικά, αφού δεν καταδέχονται να φορέσουν τίποτα κατώτερο (Fusaro, 2015:324).»
24. Γράφει ο Γεράσιμος Παγκράτης στο βιβλίο του «Κοινωνία και οικονομία στο Βενετικό κράτος της θάλασσας»: Ανάμεσα στους караβοκύρηδες από τα νησιά του Ιονίου Πελάγους ξεχωρίζουν οι Κεφαλονίτες, πράγμα που δεν θα εξέπληττε ούτε τους σύγχρονους με τα γεγονότα, που σχεδόν ταύτιζαν τους ανθρώπους της θάλασσας με τους Κεφαλονίτες, σελ.105.

ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

Είναι μάλιστα τόσο στενή η σχέση ανάπτυξης του Αργοστολίου και του εμπορίου ή λαθρεμπορίου της σταφίδας που δεν θα ήταν υπερβολή να λέγαμε ότι το Αργοστόλι είναι παιδί της σταφίδας. Και επειδή η μεγάλη ζήτηση του προϊόντος (currant / una passa) έρχεται από την αγγλική αγορά λόγω του ότι αποτελεί απαραίτητο συστατικό της αγγλικής πουτίγκας (pudding), δεν θα ήταν επίσης υπερβολή, να λέγαμε ότι το Αργοστόλι σαν πόλη²⁵, συνδέεται στενά με την πουτίγκα των Εγγλέζων!

Κάπως έτσι λοιπόν, θα γεννηθεί η νέα πόλη που θα βρει έτοιμο όνομα από την τοποθεσία που κτίζεται, για να πορεύεται στους αιώνες που ακολουθούν.

3. Κούταβος (τα μυστικά του όμορφου βάλτου)

Η ιστορική τοποθεσία που κείται ανατολικά – νοτιοανατολικά της πόλης του Αργοστολίου, εμφανίζεται με το όνομα της Κούταβος, ήδη από τον 13^ο αιώνα. Στο χάρτη που παρουσίασε ο Παρτς με χρονολογία 1262²⁶ το όνομα Κούταβος κυριαρχεί στο μυχό του κόλπου. Επίσης, στο βιβλίο Κεφαλονιά 1500-1571 της Σ. Ζαπάντη, αναφέρεται ως τόπος κληρονομούμενου κτήματος με τη διαθήκη της Λάουρας Μενάγια το έτος 1579²⁷. Λογικά θα πρέπει να εικάσουμε ότι στις παρυφές του έλους που κυριαρχούσε στην τοποθεσία, οι κάτοικοι του Borgo και των γύρω περιοχών διατηρούσαν εξοχικά καταλύματα με κήπους και μπουστάνια, λόγω των άφθονων υδάτων της περιοχής.

6

Στα ανατολικά του έλους, πάνω από τις πηγές με το γλυκό νερό, ήταν κτισμένο οχυρό της αρχαίας Κράνης, της μίας από τις τέσσερις πόλεις της αρχαίας Τετράπολης της Κεφαλονιάς²⁸. Στα νεότερα χρόνια οι πηγές αυτές θα υδρεύσουν το Αργοστόλι, εξού και η περιοχή είναι γνωστή σαν Νερουμάννα. Από το 19^ο αιώνα ήδη, αρχίζουν συντονισμένες προσπάθειες για την αποξήρανση του έλους που προκαλούσε τις γνωστές ασθένειες των Ελών στους κατοίκους και όχι μόνο. Όπως αναφέρει ο Παρτς πάλι, το Αργοστόλι θεωρούνταν από την εγγλέζικη φρουρά ως ένας επικίνδυνος τόπος για να υπηρετεί κανείς. Ο Νάπιερ, κατά τη θητεία του ως τοποτηρητής της αγγλικής αρμοστείας (1822-1830) θα καταβάλλει τις πρώτες οργανωμένες προσπάθειες για την αποξήρανσή του βάλτου. Στην έκθεση British Colonies/Possessions in Europe, London 1835-Google βιβλία-που αναφέρεται στο έτος 1834, διαβάζουμε σχετικά στη σελίδα 404: filling up Cutavo Marsh²⁹. Οι προσπάθειες αυτές θα τελεσφορήσουν αρκετά χρόνια αργότερα με ένα συνδυασμό αποστραγγίσεων, επιχωματώσεων και φύτευσης ευκαλύπτων που εντυπωσιάζουν για το μέγεθος τους, καθώς ένα μικρό μόνο μέρος του βάλτου παραμένει σήμερα ως αξιοθέατο.

Παρά όμως τους κινδύνους από την ελονοσία, κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες όταν οι αποικίες των κουνουπιών αυξάνονταν αλματωδώς, αλλά και των πολλών κινδύνων διάβασης για τους πεζούς και τα ζώα που κινούνταν προς τη Παλλική ή την Β. Κεφαλονιά τους χειμερινούς μήνες, ο βάλτος του Κούταβου δεν έπαυε, όπως φαίνεται, να είναι πολύ ενδιαφέρων και η εξερεύνηση της χλωρίδας και της πανίδας του θα πρέπει, όπως εξ' άλλου και σήμερα, να αποτελούσε διασκέδαση για τους κατοίκους των γύρω περιοχών και οπωσδήποτε των αριστοκρατών του Borgo. Αυτή η περιήγηση έδωσε το όνομα στον βάλτο³⁰. Το όνομα Κούταβος φαίνεται λοιπόν ότι προήλθε από

25. Η επίδραση του εμπορίου της σταφίδας και στη κοινωνία της Ζακύνθου ήταν επίσης προφανής. Όλο και περισσότεροι λαϊκοί (ποπολάροι) που πλούτιζαν μέσω του εμπορίου, ζητούσαν συμμετοχή στα κοινά με αποκορύφωση την εξέγερση των δυσαρεστημένων εμπόρων, τεχνιτών αλλά και γεωργών που έμεινε γνωστή ως το «ρεμπελιό των ποπολάρων» 1628-1632.

26. Πρόκειται για ένθετο χάρτη στη Μονογραφία του Ι. Παρτς: Κεφαλλονία και Ιθάκη, Αθήνα 1892.

27. «Αφίνο τον Κούταβον το περιβόλι όλο με το σπίτι το καινόριο» Σ.Ζαπάντη, Κεφαλονιά 1500- 1571,σελ 403.

28. Η αρχαία Τετράπολις (Κράνη, Πάλη, Σάμη, Πρόννοι) αναφέρεται από τον Θουκυδίδη στην Ιστορία του, βιβλίο Β 30, στο Ν.Μ ΣΚΟΥΤΕΡΟΠΟΥΛΟΣ,Αθήνα 2011.

29. Εντύπωση προκαλεί η προσπάθεια τουριστικών οδηγιών να αποδώσουν σήμερα την λέξη στα Αγγλικά ως Koutavos αγνοώντας ότι υπήρχε αγγλική γραφή από την εποχή της Αγγλοκρατίας.

30. Μέχρι τότε, το μόνο όνομα που αναφέρεται είναι το Porto d' Arsenale, προερχόμενο μάλλον από τα απομεινάρια του αρχαίου ναύσταθμου της Κράνης.

την λατινική έκφραση cutevo(lo) από την σύνθεση του ουσιαστικού cutis, i που σημαίνει επιφάνεια και του ρήματος volo ή volito που σημαίνει περιηγούμαι. Cutevo, δηλαδή περιηγούμενος στην επιφάνεια του βάλτου³¹. Με λίγα λόγια, το cutevo(lito) έγινε Cutavo στην καθημερινή γλώσσα και επρόκειτο στο εξής να πολιτογραφηθεί ελληνιστί σαν Κούταβος.

4. Λάσση (το κομψό περιδέραιο)

Το δεύτερο συμπλήρωμα θα μπορούσαμε να πούμε του Αργοστολίου, είναι η Λάσση. Και αυτή όπως ο Κούταβος ήταν και είναι περιοχές αναψυχής και περιπάτου αλλά και οι δύο περιοχές έχουν στρατηγική σημασία. Μην ξεχνάμε ότι ο Κούταβος, ενώνει τη χερσόνησο του Αργοστολίου με εκείνη της Παλλικής αλλά και την βόρεια Κεφαλονιά.

Το όνομα της η Λάσση φαίνεται να παίρνει από το λατινικό επίθετο Lassus, a, um, που έχει τη σημασία του κυκλικού σχήματος. Έτσι παριστάνεται δηλαδή, το τόξο που σχηματίζει η διαδρομή γύρω από την πόλη του Αργοστολίου. Ο Γύρος της Λάσσης, όπως αποκαλείται σήμερα, εννοώντας τον μικρό κύκλο, δηλαδή αυτόν που αρχίζει από το ύψος του Φαραώ και καταλήγει στις Καταβόθρες όπου δηλαδή τελειώνει και ο λοφώδης σχηματισμός που κυριαρχεί πάνω από την πόλη και σήμερα είναι γνωστός σαν λόφος του Αγ. Αθανασίου. Παλαιότερα ο λόφος ήταν γνωστός σαν λόφος του Τηλέγραφου, και ακόμη πιο παλιά, λόφος του Αγλέουρα από το φυτό που φύτευε σ' αυτόν με το όνομα αγλέουρας.

Ο μεγάλος Γύρος, όπως ο Πάρτς αναφέρει, είναι η διαδρομή που περιγράφει τον ίδιο σχηματισμό που συνεχίζει με νότια κατεύθυνση μετά το Φαραώ και που οδηγεί μέσα από τα Σπήλια, Κομποθεκράτα, Χελμάτα, Λακήθρα, κτλ, στο δρόμο αριστερά προς το αεροδρόμιο σήμερα, και δεξιά πίσω προς Φαραώ, παραλιακά, μέχρι να συναντήσει το μικρό γύρο και συνεχίσει προς την κατεύθυνση που ήδη αναφέραμε.

Η σπουδαιότητα και των δύο γύρων ήταν μεγάλη καθώς οι θέσεις πάνω στο λόφο είναι οχυρές θέσεις που μπορούσαν να δουν εγκαίρως τους εισερχόμενους στον κόλπο και να τους βάλουν με τα τηλεβόλα των οχυρών, σε περίπτωση εχθρικής προσβολής.

5. Σταφίδα (ευχή και κατάρα)

Κατά το εγκυκλοπαιδικό λεξικό Ελευθερουδάκη η σταφίδα: «προσεγγίζει την αγρίαν άμπελον λόγω της μικρότητας των ραγών της και του χρωματισμού των με εσχισμένα φύλλα και παρακάτω: «χαρακτήρ βασικός η απουσία των σπόρων (το αγίγαρτον των ραγών) και η λεπτότης των καρπών της, την προσεγγίζουν προς τας βελτιωμένας αμπέλους».

Η σταφίδα είναι γνωστή στους αρχαίους Έλληνες (Θεόφραστος, Δημόκριτος, κτλ) αναφέρεται μάλιστα από τον Ιπποκράτη ο σταφιδίτης οίνος. Είναι επίσης εξακριβωμένο ότι η uva passa των Ρωμαίων και η Graecula του Πλίνιου είναι η σταφίδα για την οποία γράφουμε. Η σταφίδα λόγω

31. Το ουσιαστικό cutis, i εδώ, σε αφαιρετική πτώση- cute- που δηλώνει την ενέργεια του υποκειμένου στον τόπο, και γι' αυτό γνωστή και ως ablativus locativus, δηλαδή τοπική αφαιρετική. Δες, Γραμματική της Λατινικής γλώσσας, Αχιλλέα Τζατζανου σελ. 145-6, έκδοση 2010.

ακριβώς του χαρακτήρα της ως σχεδόν μονοκαλλιέργειας για τα γεωργικά νοικοκυριά, θα συνδεθεί βαθιά με τη ζωή των καλλιεργητών δηλαδή των αγροτικών νοικοκυριών που επενδύουν ότι έχουν και δεν έχουν για τη σοδειά της.

Ο Παρτς παραθέτει ένα τελετουργικό όπου ο αγρότης θα ρίχνει τις πρώτες ρόγες της παραγωγής σταφίδας κάτω από το κρεβάτι και θα απαγγέλει τους παρακάτω στίχους: εβγάτε ψύλλοι και κορέοι/να μπουν οι νοικοκυραίοι³². Η ζωή ολόκληρων των οικογενειών καλλιεργητών σταφίδας θα περιφέρονταν γύρω από τις καλλιεργητικές φάσεις της σταφίδας: ξελάκκωμα, κλάδεμα, σκάψιμο, σκάλισμα, στύλωμα, χαραγή, κορφολόγημα, τσίτωμα, ξεφύλλισμα, βλαστολογήματα, ψέκασμα, τρύγος, άπλωμα, κτλ. Το χαράκωμα (χαραγή)είναι το κυκλικό πλήγωμα της βάσης του φυτού με ένα αιχμηρό εργαλείο(χαρακωτήρι). Η παρέμβαση αυτή θεωρούνταν απαραίτητη κατά την ανθοφορία για να μην τινάξει το φυτό τα άνθη και να τα δέσει όλα ή όσο το δυνατό περισσότερα σε καρπό. Δεν γνωρίζουμε πως ακριβώς επιδρά στο δέσιμο των καρπών το χαράκωμα ,όμως υποθέτουμε πως το πλήγωμα κινητοποιούσε τους αμυντικούς μηχανισμούς και μηχανισμούς ίασης του φυτού, αφού σύμφωνα με τους καλλιεργητές η πληγή έκλεινε σε είκοσι περίπου μέρες. Αποτέλεσμα αυτής της έξαρσης ήταν να κρατήσει και τα άνθη στη θέση τους έως ότου αυτά έδεναν σε καρπό. Μια άλλη λέξη σχετική με τη σταφίδα είναι η λέξη «παρακράτηση»³³. Η λέξη προκαλούσε δέος στους φτωχούς γεωργούς. Ήταν πράγματι ένας εφιάλτης αφού σήμαινε εκείνο το μέρος της παραγωγής ή άλλες φορές και το όλο, που οι έμποροι «προσφέρονταν» να αγοράσουν σε πολλή χαμηλή τιμή, γεγονός που οδηγούσε το καλλιεργητή και την οικογένειά του σε καταστροφή. Αυτά ήταν λίγα από τα «πάθη», της σταφίδας που έφθασαν στα αυτιά μας έστω και σαν ο απόηχος μιας πολύ δύσκολης εποχής,

6. Ληξούρι (άληκτη δύναμη)

Η Παλλική πήρε το όνομά της από τη μορφολογία του εδάφους της.

Στα αρχαία Ελληνικά, πάλη ή παλή σημαίνει σκόνη, άμμος και προέρχεται από το ρήμα πάλλω που έχει την έννοια του κουνώ, κοσκινίζω³⁴. Οι απότομες και υπερυψωμένες ακτές που καταλήγουν σε μεγάλες αμμώδεις παραλίες, συντελούντος και του εγκέλαδου που συχνά-πυκνά συμβαίνει, και «παράγει» νέα σκόνη και άμμο αποτελούν τα εννοιολογικά χαρακτηριστικά της πάλης ή παλής. Η αρχαία Πάλη λοιπόν, βρισκόταν μερικά χιλιόμετρα πάνω από το σημερινό Ληξούρι και οι Παλείς όπως τους αποκαλεί ο Θουκυδίδης, στην Ιστορία του, συμμετείχαν στην αρχαία Τετράπολη (Κράνιοι, Σάμιοι, Παλείς και Πρόννιοι)

Το Ληξούρι, θα ιδρυθεί από τους Βενετούς στις αρχές του 16ου αιώνα και θα κτιστεί σε στρατηγικό σημείο, πάνω στο «μέγα ρύακα» όπως αναφέρει ο Πάρτς, εννοώντας το Χελοπόταμο που χωρίζει το βόρειο από το νότιο μέρος του Ληξουριού. Θα λάβει το όνομά του από το λατινικό ρήμα luxurio που σημαίνει σφριγώ με αντίστοιχο ουσιαστικό το luxuria, αε που σημαίνει και αυτό σφριγηλός³⁵.

32. Το τελετουργικό επιβεβαίωσε πολύ πρόσφατα μιλώντας με τη μητέρα μου που προέρχεται από μία τέτοια οικογένεια καλλιεργητών σταφίδας και διανύει την 10^η δεκαετία της ζωής της.

33. Η παρακράτηση ήταν η κρατική παρέμβαση στα τελευταία χρόνια του 19^{ου} αιώνα για να ρυθμίσει τη προσφορά σταφίδας εκ μέρους των καλλιεργητών που στα προηγούμενα χρόνια λόγω αυξημένης ζήτησης από την Γαλλία της οποίας η παραγωγή είχε καταστραφεί από φυλλοξήρα ήταν βάσιμα και λογικά αυξημένη. Μόλις όμως η Γαλλία ξεπέρασε το πρόβλημα εισάγοντας Αμερικάνικες ποικιλίες σταφυλιών δεν είχε πλέον την ανάγκη της σταφίδας και στην Ελλάδα θα έπρεπε να ρυθμιστεί η προσφορά και κατ' επέκταση η παραγωγή σταφίδας. Έτσι, επιβλήθηκε η παρακράτηση που μείωνε τις ποσότητες που αγοράζονταν από τους παραγωγούς. Η Γαλλία είχε ήδη επιβάλλει υψηλούς δασμούς επί της σταφίδας, τόσοι, ώστε το 1892 να χάσει το 70% της αξίας της. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι φτωχοί καλλιεργητές /χωρικοί, θα συνθλιβόνταν μεταξύ των πλούσιων εμπόρων που συμπίεζαν συνεχώς τις τιμές και του «ρυθμιστικού» ρόλου του κράτους.

34. Μικρό λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής, Γ. Μαρκαντωνάτος, Θ. Μοσχόπουλος και Ε. Χωραφάς, δες στο λήμμα.

35. Πέρα από το γεγονός της πραγματικής ομορφιάς, οι Βενετοί δεν φείδονταν κοσμητικών επιθέτων προκειμένου να εντυπωσιάσουν τη ντόπια αριστοκρατία, πράγμα που είδαμε και με την ονοματοδοσία του Αργοστολιού.

ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

Αν τώρα παρόλα αυτά, κάποιος θεωρεί υπερβολικό το όνομα για την πόλη, δεν έχει παρά να σταθεί το απομεσήμερο απέναντι, στο ακρωτήρι των Αγ. Θεοδώρων, και να κοιτάξει τη πόλη του Ληξουριού, την ώρα που ο ήλιος στρέφεται κατά πάνω της στο δρόμο του για τη Δύση. Είναι τέτοιες και τόσες οι αντανakλάσεις του φωτός που κυριολεκτικά θα θαμπωθεί.

Υπάρχει βέβαια και η άποψη ότι το Ληξούρι οφείλει το όνομά του στο γεγονός ότι έχει κτιστεί πάνω στο ποταμό που «λήγει» σε εκείνο το σημείο στη θάλασσα και από τη λήξη, παράγεται το Ληξούρι γιατί διαφορετικά, λέει η άποψη, δεν είναι δυνατό να εξηγηθεί το γράμμα ήτα της πρώτης συλλαβής.

Όμως, οι ποταμοί ποτέ δεν λήγουν, ακόμα και όταν εκβάλλουν ή χύνονται στη θάλασσα.

Το ήτα της πρώτης συλλαβής οφείλεται στην επιμελή γραμματική και φωνητική αντιστοίχιση μεταξύ Λατινικής και Ελληνικής γλώσσας.

Κατά τη Λατινική γραμματική, η συλλαβή που προηγείται της μακράς τονιζόμενης συλλαβής είναι πάντα βραχεία, εκτός και αν το επόμενο σύμφωνο είναι διπλό³⁶. Δηλαδή όπως στη περίπτωση μας που το χ είναι διπλό και έτσι σύμφωνα με το κανόνα και η πρώτη συλλαβή παραμένει θέσει μακρά. Αυτή η τάξη θα τηρηθεί και κατά τη μεταφορά στα Ελληνικά. Εδώ, η πρώτη συλλαβή που αποφεύγεται για λόγους ευφωνίας να αποδοθεί πάλι με τη δίφθογγο ου, αντικαθίσταται με ένα φύσει μακρόν φωνήεν, δηλαδή το ήτα, ώστε να υπάρχει αντιστοιχία στη μεταφορά από τα Λατινικά και η λέξη στην Ελληνική της παρουσία να έχει επίσης δύο μακρές συλλαβές. Με αυτό τον τρόπο και για αυτό το λόγο δικαιολογείται το γράμμα ήτα στη λέξη Ληξούρι και δεν έχει κάποια σχέση με τη λήξη του ποταμού.

9

7. Η παραφθορά των ονομάτων(ένας αστικός μύθος)

Κατά τα πρώτα χρόνια του 16^{ου} αιώνα, τα ονόματα τόσο της πόλης του Ληξουριού, όσο και του τοπωνυμίου του Αργοστολίου, γιατί πόλη δεν υπήρχε ακόμα³⁷, παραφθάρηκαν ή διεφθάρησαν όπως έγραφε ο Παρτς, στις εκθέσεις των Βενετών αξιωματούχων τις οποίες παράθεσε ο Σάθας³⁸.

Το γεγονός αυτό αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι τα ονόματα αυτά ήταν νέα και κατά συνέπεια δεν είχαν εμπεδωθεί από Βενετούς Πατρικίους των οποίων η θητεία ήταν μόλις για 2 χρόνια.

Στις τρεις αυτές γνωστές αναφορές, κατά χρονολογική σειρά, του 1528, του 1534 και του 1545 το Αργοστόλι εμφανίζεται αρχικά σαν Regostogni. Το Ληξούρι σαν Lazuri ενώ στην τρίτη πλέον αναφορά το Αργοστόλι θα αναγράφεται ορθά.

Αν δοκιμάσουμε να υπεισέλθουμε σε αυτές τις αναφορές και στην ουσία των γραφόμενων κάθε αναφοράς, θα διαπιστώσουμε ότι και στις τρεις, το θέμα είναι το πέρασμα από το Ληξούρι στο Αργοστόλι και τα οφέλη που αυτό θα προσπόριζε στην ντόπια αριστοκρατία και βεβαίως στην Υμετέρα Γαλήνη.

36. Γραμματική της Λατινικής γλώσσας Αχλλέα Τζάρτζανου, σελ.8.

37. Ο αρχικός οικισμός θα χρειαστεί χρόνο έως τις αρχές του 17ου αιώνα για να καταγραφεί σε μαρτυρίες ως πόλη. Η οριστική μεταφορά από το Κάστρο του Αγ. Γεωργίου της Πρωτεύουσας στο Αργοστόλι, θα γίνει το 1757 και παρά τις αντιδράσεις της ντόπιας αριστοκρατίας, από τον προβλεπτή Αλβέρτο Μάγνο και μετά από απόφαση του Συμβουλίου των Δέκα, επί Δόγη Francesco Loredan.

38. Κ. Σάθας (Inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au Moyen Âge), Τόμος V, σελ. 171 και Τόμος VI, σελ. 277 & 284.

ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

Έτσι λοιπόν και εξελικτικά: στη πρώτη αναφορά του 1528 το πέρασμα (el Passo) θα γίνεται μεταξύ της Παλλικής (Pallichi) και του Regostogni και θα μεταφέρει ανθρώπους, άλογα, ρούχα και ασπρόρουχα πλυμένα καθώς και άλλα σχετικά. Θα προκαλεί μάλιστα ενθουσιασμό στην αριστοκρατία η διευκόλυνση αυτή του περάσματος που προσφέρει η Υμετέρα Γαλήνη (Vostra Serenità). Γίνεται επίσης μνεία στην δυνατότητα άμεσης χρέωσης κομίστρου για την ενίσχυση των εσόδων της Γαληνοτάτης.

Στην δεύτερη αναφορά, αυτή του 1534, το πέρασμα διενεργείται μεταξύ του Lazuri και του Αργοστολιού (Argostoli), το δεύτερο αναγράφεται ορθά ενώ το πρώτο που έχει ξεφύγει από το γενικό γεωγραφικό όρο Παλλική του 1528 θα αναφέρεται ως Lazuri αντί Lixouri. Έχει πλέον επέλθει συμφωνία για το πέρασμα αντί κομίστρου, μικρού μεν αλλά υποχρεωτικού για όλους και όπως διευκρινίζεται, ακόμα και για αυτούς που διενεργούν τέτοια μπάρκα (barche) με δική τους πρωτοβουλία.

Στη τρίτη αναφορά του 1545 το όνομα Αργοστόλι αναγράφεται ορθά και το πέρασμα μεταξύ Ληξουρίου και Αργοστολιού γίνεται με πορθμείο (Traghetto) ενώ το ετήσιο έσοδο για την εξουσία ανέρχεται σε 17 δουκάτα.

Δηλαδή, η παραφθορά είναι μόνο για κάποια χρόνια έως ότου το νέο όνομα αφομοιωθεί.

Ωστόσο, ακόμη και έτσι, δεν πρόκειται ακριβώς για παραφθορά αλλά για υποκατάσταση, ονομάτων από άλλα ονόματα παρεμφερούς νοήματος. Το Regostogni θα λέγαμε ότι προέρχεται από τη λέξη Regosto³⁹ που σημαίνει επιθυμία, όρεξη ή και λαχτάρα για κάτι.

Δηλαδή επανέρχεται το ίδιο νόημα με αυτό που έχει το Argostoli αφού και αυτό σημαίνει την έλξη για την απολαυστική φύση και τον απaráμιλλο ουρανό.

Το Lazuri δεν είναι άλλο, παρά το όνομα ενός ημιπολύτιμου λίθου, του λαζουρίτη ή Lazur στα Λατινικά. Πρόκειται για λίθο που μοιάζει με το ζαφείρι. Δηλαδή, αντί σφριγηλός και απαστράπτων που σημαίνει όπως ήδη εξηγήσαμε το Lixouri, το λαζούρι, ο σκληρός κυανόχρωμος και αστραφτερός ημιπολύτιμος λίθος.

Παρατηρούμε δηλαδή ότι το ασυνείδητο των Βενετών πατρικών κυριαρχείται από επιθυμίες για απόλαυση και πλούτη. Συμβαίνει δηλαδή ένα γλωσσικό ολίσθημα⁴⁰ (lapsus lingua) που εμφανίζεται σε αυτούς που διακατέχονται από έντονες επιθυμίες και άθελά τους τις προδίδουν με το λόγο τους. Με αυτές τις έντονα ηδονιστικές τάσεις, από τον 16^ο αιώνα και προοδευτικά, η Βενετία θα χάσει την ορμή της και ιδιαίτερα όταν η αριστοκρατική τάξη που την κυβερνά έως τότε, θα μετασχηματιστεί σε πλουτοκρατική⁴¹.

Επίσης, αξίζει να μνημονεύσουμε ότι στη πρώτη αναφορά του 1528 τα πλυμένα ρούχα μεταφέρονται στο Αργοστόλι και από εκεί προφανώς στο Borgo και το Κάστρο. Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι στον ποταμό που εκβάλλει δίπλα από τη νέα πόλη του Ληξουρίου, λειτουργούσε πλυντήριο για τα ρούχα της αριστοκρατίας. Αυτό γιατί το πλυντήριο του Αργοστολιού δίπλα από

39. Regosto, κυρίως στα Ισπανικά, έχει την έννοια της επιθυμίας.

40. Περισσότερα για τα γλωσσικά ολίσθηματα στο Σ. Φρόυντ: «Η ψυχοπαθολογία της καθημερινής ζωής», εκδόσεις Επίκουρος, Αθήνα 1992.

41. Η διαδικασία της παρακμής κατ' άλλους άρχισε ακόμα νωρίτερα.

ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

την σημερινή γέφυρα, που τότε δεν υπήρχε, έπαιρνε υφάλμυρο νερό, όπως λέει ο Παρτς, πράγμα που καθιστούσε το πλύσιμο ατελές.

Επίσης, συνάγουμε από τη λέξη *biave*⁴² (γαλάζια, ξεπλυμένα) ότι η αριστοκρατία είχε υιοθετήσει για το ξέπλυμα των λευκών ρούχων την χρήση του Ινδικού, δηλαδή το λουλάκι, που μόλις είχε εισαχθεί στην Ευρώπη από τους Βενετούς⁴³.

Στη δεύτερη τώρα αναφορά του 1534, διακρίνουμε μια εκ των έσω διάθεση αμφισβήτησης της παντοδυναμίας εξουσίας της Γαληνοτάτης, αφού προβλέπει ότι όταν τα οφέλη από τη λειτουργία του περάσματος θα έχουν πραγματοποιηθεί, η ζημιά για την Ίδια, θα έχει επισυμβεί. Και όντως, κάπως έτσι έγινε⁴⁴.

Τελειώνοντας με την παραφθορά των ονομάτων πόλεων και τοπωνυμίων, συμπεραίνουμε ότι τα ονόματα με πραγματικά αρχαία ή μεσαιωνική προέλευση, όπως: Κούταβος, Δρέπανο, Παλλική ουδέποτε παραφθάρηκαν. Αντίθετα, νεώτερα ονόματα δηλαδή των αρχών του 16^{ου} αιώνα, όπως Αργοστόλι και Ληξούρι παραφθάρηκαν. Ήταν όμως θέμα μικρού χρόνου για να αποκατασταθεί η εκφορά και μαζί η ορθογραφία.

Για να είμαστε πάντως δίκαιοι, παραφθάρηκε και το ίδιο το όνομα της Κεφαλονιάς σε *Zefalonia* ή *Zafalonia*, λέξεις που είχαν όμως την ίδια σχεδόν εκφορά με το *Cefalonia*. Προς επιβεβαίωση των παραπάνω να πούμε, ότι *zaffiro*⁴⁵ στα Ιταλικά είναι το γνήσιο ζαφείρι. Με λίγα λόγια, Κεφαλονιά το ζαφειρένιο νησί!

8. Πρόννοι (μαθαίνουν πρώτοι τι συμβαίνει)

Στο νοτιοανατολικό μέρος του νησιού της Κεφαλονιάς, βρίσκονται οι Πρόννοι με την αιχμή τους στραμμένη προς τη Πελοπόννησο απ' όπου παραδοσιακά θα γινόταν η επικοινωνία με την υπόλοιπη Ελλάδα. Μέσω πάντα του λιμανιού του Πόρου. Πρόκειται για μια πανάρχαια διαδικασία που εξακολουθεί και σήμερα.

Οι κάτοικοι των Πρόννων ελάτρευαν τον Αινήσιο Δία (επί του Αίνου) και είχαν σαν σύμβολο κώνο έλατος. Το κάστρο των Πρόννων κατά του αρχαίους και βυζαντινούς χρόνους ήταν γνωστό σαν κάστρο της Συριάς ή Σουριάς⁴⁶ και βρισκόταν επάνω στο βουνό που υψώνεται μεταξύ Κορωνής (Κορωνοί) και Ηρακλείου (Αγ. Ειρήνης). Μέσα σε αυτό βρισκόταν κατά την παράδοση η χώρα των Πρόννων.

42. Ολόκληρη η φράση έχει ως εξής: Cum le barche, che sono miglia 3 in 4, per el qual passa homeni, cavalli, robe, et biave et ogni altra cosa, el qual si solea incantar per nome de la Signoria in tempo del qu.

43. Η χρήση του Ινδικού, γνωστό ευρύτερα ως λουλάκι, ήταν γνωστή στους αρχαίους Έλληνες και Ρωμαίους και από αρχαιολογικών χρόνων στους λαούς της ανατολής. Ωστόσο, οι Βενετοί ήταν αυτοί που θα το έφεραν στην Ευρώπη στις αρχές του 16^{ου} αιώνα.

44. Είναι μια πρόβλεψη που θα πραγματοποιηθεί όταν η Κεφαλονιά και όλα τα Ιόνια νησιά, αμέσως μετά τη κατάλυση της Βενετικής Δημοκρατίας από το Ναπολέοντα το 1797 και παρά τις πρώτες αναταράξεις, θα αποτελούσαν το πρώτο ελληνικό κρατικό μόρφωμα από το 1453 (Μυστράς: 1458) για όλο τον ελληνικό χώρο και από το 1185 για την Κεφαλονιά. Πρόκειται για την Ιόνιο Πολιτεία του 1801-1807 που αν και βραχύβια, θα έγραφε ιστορία.

45. Στα Λατινικά, *sapphires*.

46. Όλο τον κόσμο γύρισα/και πουθενά δεν ήβρα/σαν της Σουριάς το κάστρο, έλεγε το λαϊκό τραγουδάκι. Σε όλη την Ελλάδα υπάρχουν κάστρα της Σουριάς (από την Ωριά, την ωραία) το όνομα της βασίλισσας ή πριγκίπισσας που προΐσταται του κάστρου, και της χώρας μέσα σε αυτό, και που ανθίσταται στην πολιορκία :Τούρκοι χρόνους δώδεκα/Σαρακιανοί δεκατεσσάρους/το κάστρο για να πάρουν. Τελικά οι πολιορκητές θα χρησιμοποιήσουν ένα τέχνασμα για να το καταλάβουν. Στέλνουν μίαν έγκυο γυναίκα να πει στους πολιορκούμενους να ανοίξουν την πύλη του κάστρου για να γεννήσει διαφορετικά θα έχουν το κρίμα στο λαιμό τους. Η ευαίσθητη Βασίλισσα δέχεται το αίτημα και τότε: χίλιοι μπήκαν πριν καλανοίξουν και πριν καλοκλείσουν, πήρανε το κάστρο. Η φιλεύσπλαχνη Βασίλισσα πέφτει από τις πολεμίστρες του κάστρου και σκοτώνεται. Αυτό το μοτίβο θα επαναλαμβάνεται σχεδόν αυτοόσιο σε όλες τις Σουριές ανά την Ελλάδα.

ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

Το όνομά τους οι Πρόννοι φαίνεται να παίρνουν από την εγγύτητα και προσβασιμότητα προς την υπόλοιπη Ελλάδα και ως εκ τούτου την ικανότητα να πληροφορούνται πρώτοι οι Προνναίοι τα τεκταινόμενα στην απέναντι ακτή. Πρώτοι δηλαδή από όλους τους άλλους κατοίκους της αρχαίας Τετράπολης (Κράνιοι, Σάμιοι, Παλείς, Προνναίοι).

Είναι με λίγα λόγια αυτοί που **προ-εννοούν** τις εξελίξεις και μαθαίνουν τι συμβαίνει πρώτοι σε όλο το νησί. Για αυτό και η γραφή Πρόννοι, με ωμέγα από τη συναίρεση των δύο βραχέων φωνηέντων σε ένα μακρό, φαίνεται ορθότερη⁴⁷.

Το ακρότατο σημείο της περιοχής των Πρόννων είναι το ακρωτήριο της Μούντας. Το όνομα του φαίνεται να παίρνει από τη χρήση του στη διάρκεια της Βενετοκρατίας ως σημείου ανεφοδιασμού πλοίων που δεν θα χρειαζόταν να ελλιμενισθούν και να χάσουν πολύτιμο χρόνο. Φρέσκο νερό, φρέσκα τρόφιμα, καθαρά ρούχα και άλλα απαραίτητα μπορούσαν να αποκτηθούν επιτόπου και ουσιαστικά πάνω στη ρότα του πλοίου προς την Κρήτη την Κύπρο ή την Κωνσταντινούπολη. Η λατινική λέξη για αυτά τα σημεία ήταν το *munde*⁴⁸, επίρρημα με την έννοια της καθαριότητας, όπως καθαρά ήταν και τα πράγματα του ανεφοδιασμού. Η λέξη αυτή θα χαρακτηρίσει και όλα τα ανάλογα σημεία που διατηρούσε το Θαλάσσιο Κράτος (*Stato da Mar*) των Βενετών.

9. Κορωνοί (οι εστεμμένοι)

12

Το όνομά τους προέρχεται από το ουσιαστικό κορωνίς, κορωνίδος. Εδώ φαίνεται ότι υπήρξε παραφθορά όπως αναφέρει ο Παρτς, τέτοια μάλιστα ώστε η λέξη να πάρει ίδια κατά το δυνατό μορφή με τη λέξη Πρόννοι και να γίνει Κορωνοί. Δηλαδή πληθυντικός αριθμός και κατάληξη ομόηχη. Σήμερα και για πολλά χρόνια είναι γνωστή σαν Κορωνή, δηλαδή μία λέξη που έχει στοιχεία και από το Κορωνίς και από τους Κορωνούς.

Κρίσιμο για το παραπάνω όνομα φαίνεται ότι ήταν το σχήμα που περιέγραφαν οι αρχαίες πόλεις των Πρόννων, όπως δηλαδή ξαπλωμένος γίγαντας όπου τα πόδια ήταν στο Ηράκλειο (Αγ. Ειρήνη) το κυρίως σώμα στο βουνό με το κάστρο της Σουριάς (η πόλη των Πρόννων) και η (εστεμμένη) κεφαλή, η κορωνίς στους Κορωνούς (Κορωνή, Ασπρογέρακας).

10. Σάμη (η πόλη των χιλιετηρίδων)

Η Σάμη είναι η πιο γνωστή από όλες τις πόλεις της αρχαίας Τετραπόλεως της Κεφαλονιάς όπως αναφέρεται από τον Θουκυδίδη (βιβλίο Β,30) μαζί δηλαδή με τη Κράνη, τη Πάλη και τους Πρόννους. Στην αρχαία Σάμη λατρεύονταν η θεά Αθηνά και ο Ήρωας Κέφαλος με την σκυλίτσα του την Λαίλαπα που απεικονίζονταν και σε νομίσματα. Πολύ σημαντικές είναι και οι αναφορές στην Σάμη στα ομηρικά έπη. Στην Ιλιάδα (ραψωδία Β, 633) όπου: Ο Οδυσσέας σύντασσε αντρείους Κεφαλλήνες στο σεισόφυλλο Νήριτο έμεναν και στην Ιθάκη,/στα Κροκύλεια, στην τραχιά Αιγίλιπα,

47. Εγκυκλοπαιδικό λεξικό Ελευθερουδάκη, δεσ λήμμα Πρόννοι Η γραφή με όμικρον πρέπει να θεωρηθεί ιστορική και επικρατούσα αφού μάλιστα θα τη χρησιμοποιήσει και ο Θουκυδίδης.

48. Γ. Παγκράτης Κοινωνία και οικονομία στο Βενετικό κράτος της Θάλασσας σελ.212, αν και η λέξη με αυτήν τη σημασία αναφέρεται ως *mude* και όχι *munde*.

στη Σάμη/ και στη Ζάκυνθο και ακόμη στα απέναντι μέρη/ της στεριάς της αντικρινής, σ' αυτούς ο Οδυσσέας/ ήταν αρχηγός παρόμοιος στη σκέψη με το Δία. (Μετάφραση Θ. Γ. Μαυρόπουλος, εκδόσεις Ζήτηρος) και στην Οδύσσεια, μιλά ο Αντίνοος, αρχηγός των μνηστήρων με μίσος για τον Τηλέμαχο που τους έχει απειλήσει να βρει το πατέρα του και να τον φέρει πίσω στην Ιθάκη: Μα ομπρός γοργό καράβι και είκοσι για δώστε μου συντρόφους/ καρτέρι να του στήσω, ως θα ρχεται/ να τον παραφυλάξω μπρος στο στενό, που η Σάμη η απόγκρεμη με την Ιθάκη κάνει/ να του βγει σε κακό που κίνησε ζητώντας το γονιό του. (Ραψωδία Δ,669 μετάφραση Καζαντζάκη-Κακριδή)

Σύμφωνα τώρα με τον Στράβωνα η Σάμη πήρε το όνομά της από την αρχαία λέξη Σάμος/ Σάμη που σημαίνει υπερυψωμένη ακτή. Το γεγονός μάλιστα ότι ο Όμηρος στο στίχο 671 της Δ ραψωδίας της Οδύσσειας που μόλις παραθέσαμε σε μετάφραση, αναφέρει τη λέξη παιπαλόεσσα, που οι μεταφραστές αποδίδουν σαν απόγκρεμη, φαίνεται να δικαιώνει την άποψη του Στράβωνα. Αξίζει επίσης εδώ να σημειώσουμε την αναφορά του νεοπλατωνικού φιλόσοφου Ιάμβλιχου (245-324 μ.Χ.) σχετική με την ίδρυση της αποικίας στο νησί της Σάμου από το κάτοικο της Σάμης Αγκαίο: Λέγεται λοιπόν ότι ο Αγκαίος, που εγκαταστάθηκε στη Σάμη Κεφαλληνίας, είχε γεννηθεί από το Δία. Έχοντας αποκτήσει φήμη, λόγω είτε της ανδρείας του είτε της γενναιοψυχίας του, ξεχώριζε ως προς τη φρόνηση και τη γνώμη από τους άλλους Κεφαλήνες. Από την Πυθία λοιπόν του δόθηκε, χρησμός να ιδρύσει αποικία από Κεφαλήνες, Αρκάδες και Θεσσαλούς, να προσλάβει εποίκους από τους Αθηναίους, τους Επιδαύριους και τους Χαλκιδείς και αφού γίνει αρχηγός όλων αυτών, να τους εγκαταστήσει στη νήσο που καλείται Μελάφυλλος, χάρη στην ευφορία του εδάφους και της γης, και να ονομάσει την πόλη Σάμο από τη Σάμη της Κεφαλληνίας. Ο χρησμός λοιπόν, είχε την εξής μορφή: Αγκαίε, το θαλάσσιο νησί της Σάμου να αποικίσεις σε καλώ, αυτό που ονομάζεται Φυλλίδα. Φημολογείται λοιπόν ότι ο Μνήμαρχος και η Πυθυίδα, οι οποίοι γέννησαν τον Πυθαγόρα, είναι από τον οίκο και τη γενιά που ιδρύθηκε από τον Αγκαίο (Ιάμβλιχος, περί του Πυθαγορικού βίου, μετάφραση Αλέξιος Πέτρου, εκδόσεις Ζήτηρος). Να σημειώσουμε ότι η γραφή του Κεφαλληνία με ένα λάμδα ανήκει στον Ιάμβλιχο.

Η χειρότερη ίσως στιγμή στην ιστορία της Σάμης ήταν η καταστροφή της από τον Ρωμαίο Μάρκο Φούλβιο Νοβιλιώρ το 189 π.Χ. Το μέγεθος της καταστροφής ήταν τόσο μεγάλο που πλέον η Κεφαλονιά μετατράπηκε σε Τρίπολη από Τετράπολη. Παρόλη τη καταστροφή, η πόλη βρήκε τη δύναμη και συνέχισε την ιστορική της πορεία έως και τις μέρες μας ακμαία και πάλι.

11. Πύλαρος(η δίοδος)

Το λεκανοπέδιο που σχηματίζεται μεταξύ των ορέων της Αγίας Δυνατής, του Καλού όρους, και του Μεροβιγλιού και που ανοίγεται προς την Αγ. Ευφημία, έδωσε το όνομά στην περιοχή που καλούμε Πύλαρο. Δηλαδή, η έξοδος, Πύλη, προς τα βόρεια και νότια της Κεφαλονιάς δια μέσου των ορέων. Πύλη+ όρος= Πύλαρος

ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

Για την ετυμολογία της Ερίσσου αφηνόμαστε στην άποψη του Παρτς σύμφωνα με την οποία το όνομα προέρχεται από τη λατρεία του Ερεσίου Απόλλωνα (προερχόμενη από τη Λέσβο) η οποία λατρεία, μαρτυρείται στη Χερσόνησο της Ερίσσου κατά τα αρχαία χρόνια.

12. Άσσος (η άνυδρη χερσόνησος του κάστρου)

Το κάστρο της Άσσου κτίστηκε στα τέλη του 16^{ου} αιώνα (1593-1595) για να αποτελέσει την έδρα του δεύτερου προβλεπτή του νησιού. Το φρούριο ορθώθηκε στη χερσόνησο που σχηματίζεται δίπλα από τον κόλπο σε ύψος 150 μέτρων και εκτός από τον προβλεπτή θα προστάτευε και τους κατοίκους του χωριού από τις συχνές πειρατικές επιδρομές. Παρά την άριστη τεχνική του μηχανικού Marino Gentilini και την τελική άψογη κατασκευή, το θέμα της υδροδότησης του φρουρίου που βρίσκεται πάνω στον ξηρό και άνυδρο λόφο, δεν θα ξεπεραστεί με αποτέλεσμα το κάστρο να χρησιμοποιηθεί λίγο.

Η Άσσος, φαίνεται ότι πήρε το όνομά της από το Λατινικό ουσιαστικό assus , a , um που σημαίνει ξηρός.

13. Μαϊστράτος (Δικαστικές Περιπέτειες & Ταξικοί Περίπατοι)

14 Η παραλιακή λωρίδα της πόλης του Αργοστολίου, που ονομάζεται Μαϊστράτος, εκτείνεται από τη σημερινή Ναυτική Σχολή Εμποροπλοιάρχων (γνωστή σαν πλατεία Μέτελα⁴⁹ από το άγαλμα του Άγγλου αρμοστή Μαίτλαντ, που βρισκόταν εκεί) μέχρι και το Φανάρι, οπότε και αρχίζει η Λάσση.

Δηλαδή, ο Μαϊστράτος διασχίζει σε σειρά το Μέτελα, τις Βινάριες (τα δάσος των πευκών) και τις Καταβόθρες⁵⁰ για να καταλήξει στο Φανάρι που βρίσκεται στην αιχμή του ακρωτηρίου των Αγ. Θεοδώρων.

Το πιθανότερο είναι το όνομα της περιοχής να προέρχεται από την έδρα στο σημείο δικαστικής αρχής κατά τη Βενετοκρατία, δηλαδή του ειρηνοδίκη ή του πταισματοδίκη (ufficio del magistrato).

Στα χρόνια όμως της Αγγλοκρατίας (1815-1864) θα υιοθετηθεί μια συνήθεια της αγγλικής αριστοκρατίας: ο περίπατος κατά μήκος των ακτών.

Μόνο που η αριστοκρατία έχει δύο ταχύτητες ή καλύτερα δύο στρώματα (different social strata). Εκείνο της υψηλής κοινωνίας (ελίτ) των Άγγλων αξιωματούχων και των ντόπιων μεγαλοκτηματιών και εκείνο των χαμηλότερων σε αξιώματα γραφειοκρατών και στρατιωτικών που εξυπηρετούσαν την καθεστηκυία τάξη πραγμάτων.

Αυτοί που βρίσκονται στο δεύτερο στρώμα, είναι εκείνοι που θα σεργιανίζουν στον Μαϊστράτο, όπως τον έλεγαν και στα Αγγλικά My Stratum⁵¹, δηλαδή το δικό μου κοινωνικό στρώμα. Δεν χωρά αμφιβολία ότι η Ελίτ, θα έκανε τον περίπατο της στη Λάσση που είναι οπωσδήποτε ομορφότερη και συνεπώς κοινωνικά ανώτερη.

49. Μετέλας από το άγαλμα του άγγλου αρμοστή Μαίτλαντ (1816-1824). Έμεινε γνωστός για την σκληρότητα του προς τους Επτανήσιους και την εχθρότητα του προς την Ελληνική Επανάσταση.

50. Γεωλογικό φαινόμενο όπου το θαλασσινό νερό εισχωρεί στο έδαφος και εξαφανίζεται για να εμφανιστεί σύμφωνα με έρευνες, στη βόρεια Κεφαλονιά!

51. Stratum και πληθυντικός Strata. Εκτός από όρος της γεωλογίας, έχει και την κοινωνική έννοια των στρωμάτων του πληθυσμού μιας χώρας. Πολλές φορές τα διαφορετικά αυτά στρώματα συνυπάρχουν στην ίδια κοινωνική τάξη,δες και Collins cobuild dictionary.

ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

Οι τρεις τόποι περιπάτου γύρω από το Αργοστόλι εξελίχθηκαν σε διαφορετικούς αιώνες και εξυπηρέτησαν συγκεκριμένες ανάγκες. Έτσι, ο Κούταβος θα υπάρχει σαν χώρος αναψυχής ήδη από των πρώιμη λατινική περίοδο της Κεφαλονιάς του 13^{ου} αιώνα (Βενετοί, Ορσίνι, Τόκκοι).

Η Λάσση εμφανίζεται κατά τη μέση λατινική περίοδο της Βενετοκρατίας⁵², δηλαδή 16^{ος} και 17^{ος} αιώνας, ενώ ο Μαϊστράτος κατά τον 19^ο αιώνα της Αγγλοκρατίας.

Όλοι οι χώροι αυτοί περιπάτου, εξυπηρετούν την έμφυτη ανάγκη του ανθρώπου για επαφή με τη φύση. Βέβαια, μιλάμε για την αριστοκρατία, γιατί τα λαϊκά στρώματα ήταν στο πέρασμα των αιώνων ένα με τη φύση. Είτε σαν γεωργοί, είτε σαν ψαράδες είτε σαν μικροϊδιοκτήτες, αυτό δηλαδή που εύστοχα αποδίδεται με τη λέξη ξωμάχοι.

Αθήνα,
Σεπτέμβριος 2018

Copyright ©Grand Solutions A.E./Άγγελος Σιμωνετατός

Βιβλιογραφία:

- **Αρβανιτάκης Δημήτρης**, *Το Ρεμπελιό των Ποπολάρων (1628)*, Αθήνα 2001.
- **Διαλέτη Ανδρονίκη – Πλακωτός Γιώργος – Άννα Πούπου**, *Ιστορία της Βενετίας και της Βενετικής Αυτοκρατορίας, 11^{ος} -18^{ος} αιώνας*. Αθήνα 2015. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- **Ζαπάντη Σταματούλα**, *Κεφαλονιά 1500-1571*, Θεσσαλονίκη 1999.
- **Κοτινά Μαρία**, *Το ριζοσπαστικό κίνημα στα αγγλοκρατούμενα Επτάνησα (1848-1864)*. Αθήνα 2014.
- **Μοσχόπουλος Γεώργιος**, *Η Ιστορία της Κεφαλονιάς (1797-1940)*. Αθήνα 2010.
- **Παγκράτης Γεράσιμος**, *Κοινωνία και Οικονομία στο Βενετικό «Κράτος της Θάλασσας»*, Αθήνα 2013.
- **Πάρτς Ι.**, *Κεφαλληνία και Ιθάκη*, Αθήνα 1892.
- **Maria Fusaro**, *Political Economies of Empire in the Early Modern Mediterranean*, Cambridge 2015.

⁵². Η περίοδος της Βενετοκρατίας για τη Κεφαλονιά θα τελειώσει το καλοκαίρι του 1797, όταν οι Γάλλοι θα φτάσουν στο Αργοστόλι, όπου θα κάψουν το Libro d' oro και θα φυτέψουν το δέντρο της Δημοκρατίας, όπως συνήθιζαν, στη πλατεία Καμπάνας.